

Un nou món globalitzat

Antoni POL i SOLÉ

El món, entès com el planeta Terra, segueix uns cicles dins del seu sistema solar i aquest, uns dins la Via Làctia, i aquesta uns dins l'Univers, i segurament n'hi ha d'altres més que desconexim. I la vida, dins seu, en segueix uns, dits naturals, en correspondència amb els primers. La vida és cíclica, com sabem. I que, de manera resumida, concretant-ho, consisteix a néixer (o inici del cicle), créixer, reproduir-se i morir (o fi del cicle).

I això de manera contínua, renovada i en expansió o creixement il·limitat.

També ens acompanyen en aquest marc natural altres principis, entre els quals, el que som energia i que aquesta energia no es destrueix sinó que es transforma; que a tota acció correspon una reacció, i que tots els sistemes tendeixen i es troben finalment en equilibri malgrat la seva expansió.

La vida present a la Terra, des de fa milions d'anys, en les seves múltiples formes d'expressió, s'ha organitzat abastant totes les possibilitats dins de cada espècie viva, és a dir donant l'alternativa a tots els elements possibles, inclosos els complementaris, oposats o negatius respecte als de referència, considerats representatius.

Per tant, podríem simplificar dient que els integrants d'un conjunt humà poden dividir-se segons les seves conviccions socials i polítiques com a mínim en dues parts, iguals quantitativament però diferenciades, que poden plantejar-se com a dues parts contraposades o bé complementàries del tot.

O bé en tres parts iguals, si en considerem una altra d'intermèdia en la unió de les altres dues i que es poden concretar en dos extrems i un centre, complementaris i menys oposats en ser les parts més pròximes.

L'organització de les societats humanes, des dels seus inicis, ha partit de grups amb pocs membres i ha anat evolucionant cap a col·lectius cada cop amb més nombre de membres.

Per al funcionament conjunt i equilibrat d'aquestes societats, però, ha hagut de crear organismes, relats i institucions o administracions cada cop més complexos, capaços de gestionar els nous reptes que s'han plantejat per als augments d'escala, en el pla quantitatiu i qualitatiu.

De manera simplificada, doncs, si dividim en dues parts la societat humana tindrem una part que s'identifica més, de manera normal i en certs moments de manera exagerada, amb una manera de ser tancada, unilateral, exclusiva, que prioritza el col·lectiu dels seus semblants i una altra part més oberta, multilateral, inclusiva, que prioritza un món més obert, solidari, uniforme, igualitari, la llibertat i el ciutadà. Són dues cosmovisions diferents que poden ser allunyades o pròximes, però clares per entendre'ns.

Les dues maneres de veure el món són presents, des de sempre, en les societats humanes, des del seus inicis fins avui. I històricament s'han anat succeint cíclicament en el domini d'una visió sobre l'altra. I dins de la mateixa societat, per acció-reacció s'han anat substituint l'una a l'altra, amb menys o més intensitat i radicalitat, en funció de la situació dels centres de posició de les parts (més pròxims o extrems).

L'evolució pròpia de les societats, a majors i noves complexitats, ha fet, però, que les substitucions d'un model per l'altre mai no parteixin d'anteriors punts ja existents, malgrat que alguns s'ho pensen o ho voldrien. Perquè el moviment segueix, com en una espiral ascendent, en la qual tot i tornar a repetir-se els dominis per una de les parts, els punts de situació dins l'espai-temps han canviat i són més amunt o més avall, però mai en una mateixa situació ja passada. I evidentment, tot i la repetició del domini d'una part aquest nou episodi supera en continent i contingut les mateixes parts produïdes amb anterioritat perquè cada nova manifestació d'una d'aquestes parts se sustenta també en l'oposada que substitueix.

No podem tampoc oblidar que el món està constituït per un ordre natural, del qual formem part, encara que alguns es pensen que no, tot interconnectat, i interrelacionat en tots els seus nivells i parts en que el podem segregar per entendre'l millor i, per això, admet tant la seva consideració oberta (total) com tancada (per parts).

La colonització (segles XIX-XX) i la globalització o mundialització (segles XX-XXI), amb aquesta denominació, expressen les dues darreres maneres dominants de veure el món, de la nostra societat occidental, que s'han anat imposat arreu de la Terra els darrers segles.

Si els termes globalització (anglès) i mundialització (francès) apareixen a la primera meitat del segle XX és a la segona meitat del segle XX que s'ompliran de contingut, després de la reorganització de les relacions internacionals exigides per superar les dues primeres guerres mundials. Curiosament el terme anglès apareix al Diccionari Anglès d'Oxford de 1930 referint-se a una visió holística de l'experiència humana de l'educació. I holístic entès, segons Smuts (1926), com quan les parts d'un tot orgànic qualsevol estan condicionades per aquest tot, com aquest ho està per les parts que l'integren. Dit altrament, les parts reflecteixen el tot i aquest reflecteix les parts i prenen sentit, el tot i les parts, en la integració, connexió i unitat i no en la separació. Tot i ser els dos termes (*globalització* i *mundialització*), sinònims i emprar-se indistintament, podria tenir millor correlació *mundial*, per relació directa amb el món i referència explícita al planeta (bola del món), mentre que *global* es correlaciona amb globus i per tant més indirectament amb el planeta Terra (globus terraqui). En tot cas, els dos termes es refereixen al mateix àmbit, el nostre planeta Terra i, en funció de l'entorn anglòfon o bé francòfon, el seu ús hi va més o menys correlacionat.

Cadascun d'aquests dos (*colonització* i *globalització*) sistemes principals apareixen i se substitueixen quan es generen tensions i reptes a un nou nivell i aquests no tenen solució en el mode de sistema en què la societat ha estat fins llavors instal·lada.

Problemes que tenen implicacions en les diferents realitats que estructuren o constitueixen una societat humana i, es podria dir, que avui són i afecten els àmbits de:

- la seguretat (descontrol nuclear, els reptes del canvi climàtic, nou ordre mundial amb dos blocs i alhora dues superpotències que els lideren...);

- l'economia (lliure comerç, expansió del capitalisme, domini de les empreses multinacionals, acceleració i desigualtats augmentades, manca de sostenibilitat del creixement continu, mala distribució de la riquesa, riscos financers, volatilitat, pèrdua de confiança, inestabilitat dels tipus d'interès i canvis...);

- la societat (emigracions, canvis en la família, en el gènere, en les creences, en els valors, en el concepte de l'individu i la seva llibertat, en l'estat del benestar...);

- la cultura (domini del model anglosaxó i americà, uniformització a través d'internet, pèrdua de llengües, confusió entre tecnologia i cultura, desarrelament-tancament nacional, complexitat-ignorància, incertesa-falsedat, coneixement-fonamentalisme...);

- la política (el multilateralisme, la llibertat de circulació de persones, mercaderies, capitals i serveis, nous models de governança generals...);

- el pensament (modernitat líquida, incertesa permanent i canvi constant...);

- l'urbanisme (abandonament de territoris i concentracions metropolitanes, lluita, extracció accelerada i acumulació de recursos humans i econòmics en àrees concretes, impactes arreu del món de qualsevol lloc, obertura i dilució de les fronteres, complementarietat global, afectacions al medi ambient i territori pel creixement superflu, continu, expansiu, especulatiu i per tant desmesurat...), etc.

Així doncs, al llarg de la història de la humanitat s'han produït períodes de tancament (que es podrien equiparar a períodes colonitzadors) i períodes d'obertura (que es podrien equiparar a períodes globalitzadors).

La formació o ambició per formar imperis, els darrers dos mil·lennis, amb la seva expansió serien mostres de precedents períodes globalitzadors.

Com el persa, el grec, el romà, el bizantí, l'àrab, el carolingi, el mongol, el català, el portuguès, l'espanyol, el francès, el neerlandès, l'anglès, l'americà, el japonès, el soviètic, el xinès..

No obstant això la globalització, com la coneixem avui, se la considera com a tal per complir, entre d'altres de possibles, amb les següents característiques :

- Produir-se en un marc d'economia de mercat.

- Que els agents que interactuen es trobin a distància important.

- Paper rellevant dels avenços tecnològics.

- Acords polítics rellevants que generen nous organismes internacionals (ONU, GATT, OMC, BM, FMI...).

Tot i voler ser la globalització apropiada políticament i ideològicament, és un mode de funcionament del món complementari del colonitzador i que s'alternen en la seva imposició l'un sobre l'altre, en funció del període recentment passat del qual es provingui i del seu grau de dominació.

Per tant, i més enllà dels grups que s'expressen a favor o en contra de la globalització i la seva condició de dominància cíclica, la posició més raonable és prendre consciència de la realitat i posar-nos en alerta pel canvi que s'ha produït, la seva acceptació i la seva comprensió, perquè es tracta d'unes noves regles de joc.

Alhora que ens planteja problemes, d'una nova i més gran complexitat que el període al qual substitueix de colonització, també ens ofereix les solucions per resoldre'ls i conté les eines necessàries per fer-ho.

Com s'ha dit sempre, i és així, dins del problema hi ha la solució.

El que també és evident és que mai no podrem solucionar els nous problemes que ens porta la globalització si continuem actuant en mode colonitzador.

Els 127 reptes de futur d'Andorra i 570 estratègies per fer-hi front, determinats per l'ARI (2022) a partir de les taules fetes amb el Consell General, el Govern i els Comuns, altres institucions, agents i especialistes, han de ser també analitzades i desenvolupades des del mode globalitzador si es volen poder aprofitar.

En definitiva, hem de saber en quin sistema dominant ens trobem, si globalitzador o colonitzador, i en quin grau o força de dominància.

Un cop confirmat que és el globalitzador, conèixer les seves característiques i lògica de manifestació a les diferents escales territorials en què vulguem actuar.

Després hem d'identificar els reptes o problemes a què ens enfrontem, degudament situats a la seva escala, i definició d'estratègies per enfrontar-los.

Finalment, buscar les millors solucions adaptades per resoldre'ls totalment o gradualment i verificar que responen al patró holístic corresponent.

Estem anant cap a una civilització global per fusió de totes en una i això està comportant i comportarà tensions, davant les quals ens cal lucidesa i flexibilitat. Les regles del joc han canviat i ens hi hem d'adaptar, però utilitzant totes les eines de què disposem.

Com el model natural global, en el qual estem immersos, la globalització es pot fer amb diferenciació i és així com l'hem de voler i treballar perquè sigui. La reciprocitat amb el món ha de venir per la qualitat i no la quantitat.

La globalització entre grans i rics no pot ser la mateixa que la que es fa entre petits i pobres. I aquí, com fa mil anys, continua sent d'aplicació la petitesa i la dependència de l'exterior, a les quals cal afegir la marginació posicional, entre França i Espanya i al mig del Pirineu, com la de ser territori d'alta muntanya i amb un entorn d'àrees deprimides.

La globalització ens ha permès créixer, tensar-nos i esdevenir un estat de dret, democràtic i social reconegut internacionalment i trobar un equilibri polític dins i fora d'Andorra.

Avui, també en el marc de la globalització, Andorra ha de trobar el model de país que busquem en el pla econòmic i social, des de fa trenta anys, vàlid per als propers cent anys, i això serà possible si sabem fer que es reconegui la complementarietat històrica amb el nostre entorn immediat, pirinenc, català i occità, francès i espanyol i europeu, amb un acord amb la Unió Europea que garanteixi un marc jurídic que pugui fer viable el seu desenvolupament transformador.

La fragilitat i vulnerabilitat andorranes estan mostrant com el creixement per quantitat, és a dir el creixement desmesurat ens porta al desvari actual, al col·lapse demà i a la ruïna demà passat.

La complementarietat dins d'Andorra ha d'estendre's a una complementarietat regional amb el Pirineu que cal precisar, a una complementarietat amb Catalunya i Occitània que cal concretar, a una complementarietat amb França i Espanya que cal determinar i aquestes emmarcar-se en una complementarietat amb Europa en construcció, per finalment fer-ho en una complementarietat global amb el planeta per configurar.

Antoni Pol i Solé,
arquitecte, President de la SAC (2002-2004) i President del COAA (1988-1993, 2004-2006)